

Themanummer Res Publica

De Europese sociaaldemocratie: groot verleden, kleine toekomst?

Gastredacteuren: Carl Devos (Universiteit Gent, carl.devos@ugent.be) René Cuperus (Wiardi Beckman Stichting, Den Haag en columnist van *de Volkskrant*, rcuperus@wbs.nl)

In de negentiende eeuw is de sociaaldemocratie ontstaan en gegroeid als verzets- en emancipatiebeweging. In de twintigste eeuw raakte zij geconsolideerd als invloedrijke machts- en bestuursbeweging. Is zij in de eenentwintigste eeuw achterhaald?

Het heeft er immers alle schijn van dat de Dahrendorf-these over “einde van de sociaal-democratische era” alsnog realiteitswaarde krijgt. Na de Gouden Eeuw van *embedded capitalism* en de sociaaldemocratische/keynesiaanse verzorgingsstaat, zou de sociaaldemocratie, aldus Dahrendorf, de maatschappelijke trends van globalisering en individualisering vermoedelijk niet overleven.

Deze stelling leek in de jaren 1990 te worden gelogenstraf door het mediatische en politieke succes van de Derde Weg-modernisering van de sociaaldemocratie (Tony Blair, Gerhard Schröder, Wim Kok, de Zweedse sociaaldemocratie). Maar deze modernisering lijkt inmiddels contraproductief uit te pakken. De sociaaldemocratie wordt geteisterd door een geloofwaardigheidsprobleem.

Ze wordt waargenomen als ‘collaborateur’ van neoliberalisme en financieel kapitalisme en als bestuurlijk establishment met verdampende idealen. Ze heeft haar klassieke achterban van zich vervreemd door aan de ene kant verregaande versoeringen van de verzorgingsstaat te steunen en anderzijds het proces van internationalisering (Europese integratie, massamigratie) kritiekloos te omarmen. Ook is ze er onvoldoende in geslaagd nieuwe groepen kiezers te overtuigen. Ze is voor de een te rechts, voor de ander te links.

Bankencrisis, eurocrisis – en de daarmee gepaard gaande *austerity politics* plus toenemende ongelijkheid – hebben de sociaaldemocratie geen nieuw leven ingeblazen maar eerder zwaarder in het defensief gebracht, electoraal en programmatisch. Haar wordt aangewreven onvoldoende tegenmacht te bieden in een algeheel klimaat van depolitisering en politieke alternatiefloosheid en geen antwoord te hebben op de pan-Europese opstand van voornamelijk rechts-populistische bewegingen. De sociaaldemocratie dreigt meer dan ooit gezien te worden als een deel van het probleem, niet van de oplossing. Als vergane glorie; niet langer als denkstroming van de toekomst.

Aan bovengeschetste probleemdiagnose en existentiële vragen wil *Res Publica* een themanummer wijden: *De*

Europese sociaaldemocratie: groot verleden, kleine toekomst? Het themanummer wil de oorzaken en achtergronden van de voortdurende electorale en programmatische crisis van de Europese sociaaldemocratie verkennen, analyseren en verklaren. Zij wil dit nadrukkelijk doen in internationaal-vergelijkend perspectief; eerder thematisch, dan landenbeschrijvend.

Mogelijke thema's en vragen:

- Waarom lukt het de sociaaldemocratie niet te profiteren van de weerstanden die de neoliberale financiële crisis heeft opgeroepen? *It's the economy, stupid?*
- Sinds wanneer wordt de sociaaldemocratie geheel en al beschouwd als *establishment*, als bestuurlijke *mainstream*, en kan zij door populisten weggezet worden als elite?
- In hoeverre is de sociaaldemocratie het slachtoffer van de permanente hervorming en internationale uitholling van haar eigen trotse naoorlogse project, de (nationale) verzorgingsstaat?
- In welk opzicht (en wanneer) is het electoraat van de sociaaldemocratie fundamenteel veranderd? Van klassieke arbeiderspartij naar partij van (academische) professionals in de collectieve sector, vrouwen en migranten?
- Welke electorale en programmatische verhouding is er precies tussen sociaaldemocratie en populistische bewegingen?
- In hoeverre is de crisis van de sociaaldemocratische partijen sympto-

matisch voor de algehele crisis van politieke partijen en voor de bredere representatie- en vertrouwenscrisis in de postmoderne democratie?

- In welke mate kan worden vastgesteld dat zogenaamde 'nieuwe breuklijnen' tussen hoog- en laagopgeleiden, nieuwkomers en gevestigden de voorwaarden voor sociaaldemocratie ondermijnen?
- In welke mate lopen de neergang van de christendemocratie en die van de sociaaldemocratie parallel? Wat zijn de overeenkomsten en verschillen? Wat komt er in de plaats van de klassieke volkspartijen? Hoe vindt representatie plaats in gefragmenteerde en volatiele politieke stelsels?
- Wordt de sociaaldemocratie meer geplaagd door culturele factoren dan door economische? Te denken valt aan: *welfare chauvinism*, "het verraad der elite" (onverantwoordelijk voorbeeldgedrag (zelfverrijking) in strijd met het sobere ethos van de naoorlogse verzorgingsstaat); de succesvolle demonisering door het neoliberalisme van 'de staat' als vijand van de individuele vrijheid en ondernemerschap.
- Welke scenario's zijn denkbaar voor een revitalisering van de Europese sociaaldemocratie?

Voor dit themanummer verwelkomen we wetenschappelijke bijdragen met een theoretische of empirische analyse. Zowel casestudies als vergelijkende studies zijn mogelijk.

Naast artikelen met een wetenschappelijke benadering, zijn we op zoek naar prikkelende bijdragen voor een

CALL FOR PAPERS

discussie in Symposium en naar een politiek essay over de toekomstkansen van de sociaaldemocratie. Deze laten academische en praktijkpoliticologen (en politici?) toe om stelling in te nemen over de actuele staat der sociaaldemocratie.

Abstracts moeten voor 15 oktober 2014 naar beide gastredacteuren worden gestuurd. Conceptbijdragen wor-

den uiterlijk 1 januari 2015 verwacht. Daarna is voor alle wetenschappelijke bijdragen de normale reviewprocedure van *Res Publica* van toepassing (zie www.respublica.be). Geaccepteerde bijdragen dienen in hun definitieve vorm uiterlijk 1 juni 2015 gereed te zijn. Publicatie van het betreffende themanummer is voorzien in het najaar van 2015 (*Res Publica* 2015/3).